

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 9. decembra 1854.

List 98.

Gospodarske skušnje.

(*Dve napaki pri akacijah — in kako jima v okom priti*). V versti naj trdnjše ga lesa stoji akacija, ktere o tem celó hrast ne prekosi; naj je zemlja suha ali mokra, dobro sterpi akacijni les v nji. Malo je drevja, ki v pripravi zemlji tako hitro izraste, kakor akacija. Znano je, da naj bolj gotovo se zarodi po semenu; seje se v brazdice dobre zemlje na vertnih sadiših, pa 3 dni se mora seme popred namakati v vodi, in še le potem vsejati in pa le celó plitvo pokriti z zemljo, ko se ni več zmerzline bati, ker nježna rastlinica je zelo občutljiva za mraz. Če je poletje suho, naj se ji zaliva. Funt (libra) semena dá čez 3000 šibic. Če je zemlja dobra in setev ne pregosta, izrastejo drevesica že 1. leto 3 do 6 čevljev visoke, ki pa se smejo še le drugo spomlad presajati, da mladi les ne zmerzne. Za akacijo naj boljša zemlja je taka, ki je poverh lahka in rodovitna, zakaj to drevje ne sega s svojimi koreninami globoko, marveč jih žene bolj plitvo, tedaj živí bolj v poveršini. Če gospodar sadi akacijo za les, naj mlade drevesca po 5 čevljev saksebi sadi. Posebno veselje pa raste akacija okoli polja in senošet in ob cestah. Al tukaj se oponašate akaciji dve napaki, kterima pa ni težko v okom priti. Ena napaka je, ki se večkrat sliši, da je akacijno drevó kerhko in ga vihar od verha do tal lahko razkolje. To je res, pa to je tudi znamenje, da je les njeni dober in močan, da ga vihar ne prelomi, ampak ga le razcepi. Da ga lahko razcepi, se zgodi zatega voljo, ker mlado drevje raste navadno na dve rogovili kakor vilice. Razklanju se tedaj lahko v okom pride, ako se mlademu drevesu ena rogovila odžaga, da potem le eno deblo ostane. — Druga napaka je, da akacija silo veliko korenin poganja, ktere nadležjejo potem okolico. V gojzdih ta akacijna lastnost sicer nič ne škodje — poleg njiv in senošet je pa res nadležna, pa se ji lahko v okom pride, če se graben izkoplje, kteri overa, da korenine ne segajo preveč okoli; ker pa korenine njene ne segajo globoko, tudi ni treba, da bi graben preglobok bil.

(*Zemljo na vertih v jeseni prekopavati*) je potrebno in koristno za pokončevanje škodljivih červov in zalegem mnogoterih mergoljincov. Gotovo je — pravi skušen gospodar — da bi nam spomladi in poleti veliko manj nadlegoval ta merčes, ko bi prekopali zemljo v jeseni in spravljali tako zalego škodljive živali na dan, da jo bo zimski mraz pokončal. Prekopovaje pa zemljo rahljamo, da jo zimska srež lože prešine in sneg rodovitnišo stori.

(*Cepiči marelic, češinj in breskov*) se pri pošiljanju ne smejo v moker mah zavijati, ker jim mokrota škodje in se cepiči potem radi ne primejo. Naj bolje je, jih s spodnjimi konci vtakniti v krom-

pir ali jabelko, jih zaviti v polimano platno, in, če se položé v tružico, jih v tružici med suh, nikdar pa ne med moker mah pokladati. Zakaj če so z mokrim mahom obdani, začne sok v njih toliko pred se gibati, kolikor gorkeje medpotoma vreme postaja; sok se gostí v ličji in v očesih, postane limast, in tako se pokazi, da se ne sprime več s sokom tistega debela, kamor si cepič vcepil.

(*Ne séj o mlaji!*) To ni prazna vraža — pravi v „Fr. Bl.“ neki kmetovavec, in skuša dokazati iz zveze, ki jo zemlja ima z luno. „Znano je“ — govori — „po mnozih skušnjah, da se setve o mlaji slabeje obnašajo od setev drugzega časa“. Pa zakaj? On terdi, da o mlaji sejane jari sadeži cvetó tudi o mlaji, in ker o tem času pada cvetju škodljiva rôsa, se pokazi tudi zernje. Pri ozimnah nisem tega zapazil, pri jarih (poletnih) sadežih pa vselej in naj očitniši pri vsih rastlinah, ki spadajo v versto sočivja.“

(*Krompirjeva voda pokonča vsaki merčes*), če se ž njo polije. Krompirjeva voda pa je tista, v kateri se je krompir kuhal. — Prodajamo, kakor smo kupili.

(*Posušen krompir je res za seme naj boljši*), da iz tega pridelani ne gnjije. Veseli nas, da smo to skušnjo koj svojim bravcem naznanili, in da od mnogih slišimo, da so hvaležni za ta svet. Tudi v družih časnikih smo brali, da se je skušnja s posušnim krompirjem tudi drugod dobro poterdila. Neki kmetovavec je djal semenski krompir na gorak kraj in ga je pustil cel mesec ondi ležati. Posajen ni celó nič gnjil. Kaj nek pomaga, da tak krompir ne gnjije? Nekteri menijo (in bi utegnili prav imeti), da tiste silo majčkine gobice, ki so, tako rekoč, zalega gnjiline, pokonča gorkota, po kateri se osuši krompir, ktera mu pa vendar ne vzame kalivne moči.

(*Deteljne zernja*) je neki kmetovavec v Šlesviku štel, da bi zvedel: koliko jih gré na en funt? Naštel jih je od debelejega rudečega semena 288.000, od bolj drobnega belega 652.000. Pri posetvi pada rudečega semena naj manj 50 zernj, belega pa naj manj 100 na štirjaš čevlj zemlje.

Gospodarske novíce.

(*Naj imenitniši jablana*), kolikor jih je morebiti še na svetu bilo, je tista, ki jo ima fajmošter Agrikola v Altenburškem: 300 različnih jabelčnih sort raste na nji; vsaka sorta je zaznamovana z imenom na plehasti tablici, ki je obešena na veji tiste sorte. (Moj oče so imeli jablano, cepljeno z 12 sortami od gosp. Pirca. Vred.)

(*Na Dunaji*) so unidan v mesnicah skušali podgane pokončavati z nekim puhom (gazom), ki ga priporoča apotekar Girtler. Res so jih pomoril